

מתקלקלת הנשמה ונשחתת ונאבדת. ולהוציא מזה כתב רבינו יונה (ש"ג אות י"ד) "יש אנשים רבים בהמון העם חושבים כי אין עיקר האבדון והפסד הנפש זולתי בעבירות שיש בהם מעשה וכי אין אבדן נפש אל האיש אשר הוא טהור מחטוא במעשה ובדרך העבירות לא הלך וחדל מעשות מצוות ומעשים טובים, ועל כן אנו חייבים להודיע תועי רוח בינה כי אמרו חז"ל ויתר הקב"ה על ע"ז ג"ע ושפ"ד ולא ויתר על עוון ביטול תורה" - דכמו שביהמ"ק נחרב על כך, כן נשמת האדם באופן פרטי נחרבת ע"ז - "ואמרו כשם ששכר ת"ת גדול מכל המצוות כן עונש המבטלה גדול מכל העבירות ואמרו כי דבר ה' בזה ואת מצוותו הפר נאמר על מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק" עכ"ל.

וכונתו שאם על ביטול תורה נקרא "מצוותו הפר" ודאי שיש כאן אבדן נפש, וכמו שממשיך הפסוק בהדיא "הכרת תכרת הנפש היא עוונה בה". ובהמשך דבריו מביא דוגמאות נוספות על כך שבחסרון עשה ג"כ נאבדת הנפש, וכגון מצוות היראה, שאעפ"י שגם "יראה מלומדה" מונעת את האדם מעבירות, מ"מ אין בה את המעלה של היראת שמים שנצרכת לנפש. ומביא שם "ונאמר על האנשים שאינם עורכים מחשבות להתבונן תמיד ביראת ה' ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא" שבכדי לזכות למעלת היראה צריך לחדש בה תמיד התבוננות, וכל"ז יש את הפורענות הגדולה הזו של הכאה אחר הכאה. ומכאן שיש גם במלומדה אבדן נפש, וכן מונה שם את המעלות העליונות שנמסרו במצוות עשה כבחירה, תורה, מידות, התבוננות בגדלות השי"ת, זכירת חסדי השי"ת, עבודה, אהבה, דביקות, שכולם חיובים על האיש הישראלי "ומה תקוות הנברא אם לא ישים עמל נפשו ועיקר עסקו בדברים שנברא בעבורם", והיינו שנפשו ירדה לעולם בשביל שתשתלם באלו המעלות אשר נברא עבורם, ואם לא תקנה אותם הנפש להתקרב להקב"ה על ידם זה ודאי הפסד לה ואבדן עבודה, וכמו שנפסדת ונשחתת בעשיית העבירות.

ויש המרגיעים את עצמם במחשבה שיש להם "רצון" להגיע למעלות העליונות ויוצאים ידי חובתם בזה. ויש להביא ע"ז מה שאמר לנו המשגיח ז"ל פעם כשנכנסנו אליו ל'ועד', שהיה אצלו יהודי שסיפר לו על רועה אחד שלא ידע קרוא וכתוב זולת לחלל בחליל, ואמר להקב"ה שהוא יעשה את מה שיודע בחליל ושהשי"ת יקבל את זה. ואמרו גדולים שנעשה בזה רעש גדול בשמים. ואחז המשגיח ז"ל בידו שערי תשובה, ואמר, אני לא יודע, אני יודע מה שכתוב בשע"ת, ושם כתוב שאין תקוה לנברא אם לא ישים עיקר עסקו ועמל נפשו במעלות העליונות, אבל לחלל בחליל לא כתוב שם. וכשיפרתי זאת לאאמו"ר זצ"ל אמר לי שגם לו היתה הקושיא הזו על הסיפור הזה, ובירר היטב שנוסח זה מקורו כנצרות! ומה שהיה עם הכעש"ט הק' זה היה ברועה עם הארץ שידע רק אל"ף בי"ת ופנה להקב"ה

באמרו שהוא יאמר את כל מה שיודע והקב"ה יצרף מהאותיות את מה שצריך, וע"ז לא קשה, דא' ב' הם "תורה" וכשיש התחלה של תורה אפשר לפעול עם זה הרבה כפי גודל רצון הלב, אך לזכות ע"י חליל זה בא מהנצרות שחושבים שאפשר לפעול רק עם הלב בלי מעשים. ונבין עפ"ז דאי אפשר להסתפק ברצון בעלמא, דזה כמו לחלל בחליל ותו לא, אלא צריכים לעמול על דברים אלו כפי דרכי החכמה והעבודה.

וזהו מה שאמרו בגמ', תנה לו כמו שנתנה לך בטהרה. שבכדי לשמור על בריאותה וטהרתה מוכרחים להתרחק מהרע ולעמול בטוב, ולולא זה אין היא חוזרת כפי שנתנוה מן השמים. ובתחילת כל יום צריך לתכנן ולדאוג שהיום יהיה מלא בחיים המתאימים לנשמה שקיבלנו מחדש. וזוהי משמעות ברכת "אלוקי, נשמה שנתת בי טהורה היא" שחצובה מתחת כסא הכבוד ששרשה מעולם האצילות והיא חלק אלוק ממעל. "אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי" שנשתלשלה עד אלינו בעולם המעשה מכל העולמות הגבוהים ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו [וכמש"כ הרמב"ן דא"י כשאר ההשפעות שמגיעות אלינו דרך כל סדרי ההשתלשלויות אלא "אתה נפחתה בי" ישירות ממנו יתברך חלק אלוק ממעל] והוא הנופחה בקרבנו ומחיה אותנו מכחה. אך לא רק זה, אלא "ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבא", שהרי כעת כשאנחנו עוד בעוה"ז כאילו הגוף הוא ה'רכב' שלנו ואתו אנחנו משתמשים בכל הדברים, והנשמה רק צריכה להנהיג את הגוף. אבל לאחר מאה ועשרים ישיבות הגוף לגמרי ונצטרך לעשות הכל ולהשיג את הכל אך ורק מכח הנשמה לבדה ואתה נשאר לנצח נצחים בעולם הנשמות ובעולם התחיה שהיא תצטרך בעצמה להובילנו אל תכלית הכל. והיות וכל עתידנו תלוי בחוזק הנשמה ובעוצם כוחה, הזהירה אותנו התורה"ק "ונשמרתם מאד לנפשותיכם", שאם ח"ו לא תהיה בריאה לגמרי הרי זה הפסד לנצח. ולכן תקנו לנו זה בברכה שנתעורר לשמרה. ולא עוד, אלא גם לשם הצלחתנו בעודנו כאן נדרש לשמור על כוחה של הנשמה. דבאמת כל המושג של "אדם גדול" הוא שה"אדם" עצמו נהיה גדול. והיינו שגדלות האדם נקבעת עפ"י איכות חייו. שככל שחי יותר חיי נשמה ומוציא אותה יותר מהכח אל הפועל שתמשול בגוף וכל תולדותיו להכניע אותו שיתנהג על פיה, וזהו עיקר תפקידנו גם בזה העולם שהגוף יתנהג עפ"י הנשמה על ידי שנגדיל אותה יותר ויותר עליו.

ובמסילת ישרים (פ"א) כתב בלשון הזה, "שאם תכלית בריאת האדם היה לצורך העוה"ז לא היה צריך מפני זה שתנופח בו נשמה כ"כ חשובה ועליונה שתהיה גדולה יותר מן המלאכים עצמם" - שהנצח של נשמה יהודית הוא הרבה יותר מהנצח של מלאכים ושרפים ואופנים וחיות הקודש! והטעם לכך משום שרק לנפש האנושית שעברה את העוה"ז ונהנית מיגיע כפיה שייך דביקות בהקב"ה שזה גבוה מן הכל, אבל העליונים כולם ניזונים בחן